

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-558-7-17>

ENSURING THE RIGHT TO SOCIAL PROTECTION IN THE CONDITIONS OF MARTIAL LAW IN UKRAINE

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Lukashenko A. A.

*Candidate of Legal Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor of the departments
of administrative law and process
National Academy of Internal Affairs
Kyiv, Ukraine*

Лукашенко А. А.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного
права та процесу
Національна академія внутрішніх
справ
м. Київ, Україна*

Kobzar I. A.

*cadet of the 2nd year of the educational
and scientific institute of police activity
National Academy of Internal Affairs
Kyiv, Ukraine*

Кобзар І. А.

*курсант 2 курсу навчально-наукового
інституту поліцейської діяльності
Національна академія внутрішніх
справ
м. Київ, Україна*

Соціальний захист громадян є однією з основних складових соціальної політики держави та гарантованим Конституцією України правом громадянина. Події 24 лютого 2022 року стали викликом для усіх напрямків державної політики, у тому числі соціальної політики, яка спрямована на підтримку малозабезпечених та соціально вразливих категорій населення. За таких обставин внесли чимало змін до законодавства, які стосувались правового статусу названої вище вразливої категорії громадян. Актуальність визначеної проблематики дозволяє охарактеризувати гарантії соціального захисту з питань підтримки малозабезпечених та соціально вразливих категорій населення.

За основу нашого дослідження обрано аналіз чинного законодавства у сфері соціального захисту з питань підтримки малозабезпечених та соціально вразливих категорій населення та порівняння статистичних даних кількості малозабезпечених сімей на прикладі Полтавської, Тернопільської областей та міст Київ й Одеси.

Згідно із положеннями Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» (ст. 1) такими вважаються ті, які мають середньомісячний сукупний дохід нижчий, ніж прожитковий мінімум для сім'ї [8]. Закон передбачає фінансову й інші види допомоги та підтримки для малозабезпечених сімей, включаючи

соціальний супровід та допомогу в натуральній формі. На основі даних у наведеній нижче діаграмі (рис. 1) за 2023 рік у м. Києві мало-забезпечених сімей налічується 2,05 тисяч [4; 5], у Тернопільській області – 5,5 тисяч [7], у Полтавській області – 4,2 тисяч [2], у м. Одеса – 2,05 тисяч [3]. Найбільшу кількість таких сімей має Тернопільська область.

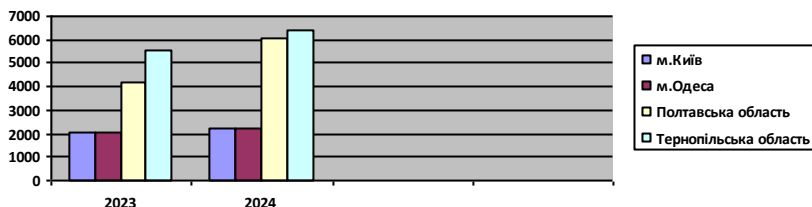

Рис. 1. Кількість малозабезпечених сімей 2023–2024 рік у місті Києві, Одесі, Полтавській та Тернопільській області

До соціально вразливих груп населення під час дії правового режиму воєнного стану можна віднести внутрішньо переміщених осіб; громадян України, які перебувають на службі у Збройних Силах України та в інших військових формуваннях, а також членів їх сімей.

Відповідно до ч. 4 ст. 7 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» внутрішньо переміщена особа (далі – ВПО) за об’єктивних підстав реєструється як безробітна, отримує допомогу, соціальні та інші послуги за загальнообов’язковим державним соціальним страхуванням на випадок безробіття [9]. Також ВПО має право на продовження здобуття певного освітнього рівня на території інших регіонів України за рахунок коштів державного бюджету або інших джерел фінансування. ВПО з тимчасово окупованої території мають право на отримання матеріального забезпечення, страхових виплат та соціальних послуг. Нами представлені діаграми порівняльної кількості ВПО по Україні за 2022, 2023, 2024 роки [1] (рис. 2) та витрати на них (рис. 3).

Гарантії соціального захисту військовослужбовцям Збройних Сил України, інших військових формувань, членам їх сімей передбачені ч. 5 ст. 17 Конституції України [6]. Члени сімей такої категорії громадян мають право на отримання пільг, визначених законом України «Про соціальний та правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» (ст. 14) [10]. На жаль у відкритому доступі не має точних статистичних даних по соціальних гарантіях для військовослужбовців та їх сімей у зв’язку з дією правового режиму воєнного стану.

Рис. 2. Кількість ВПО з 2022 по 2024 роки

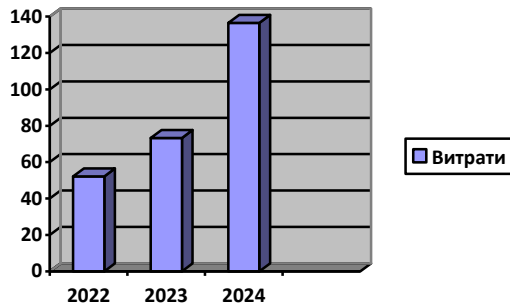

Рис. 3. Витрати на ВПО з 2022 по 2024 роки

Аналіз законодавства свідчить, що ВПО є найбільш вразливою категорією громадян у умовах війни, оскільки питання відновлення зруйнованого житла залишаються в стадії невизначеності. Нами з'ясовано, що найбільшою за кількістю малозабезпечених сімей виявилась Тернопільська область, найменшою – міста Київ та Одеса. Найбільша кількість та витрати на ВПО характерні за станом на 2024 рік, найменша – за станом на 2022 рік.

Література:

1. Вебсайт Міністерства соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/timeline/Vnutrishno-peremishcheni-osobi.html> (дата звернення 04.03.2025).

2. Департамент праці та соціального захисту населення Полтавської обласної державної адміністрації. URL: <http://plsz.gov.ua/arkhiv/arkhiv1223.html> (дата звернення 04.03.2025).

3. Департамент праці та соціальної політики Одеської міської ради. URL: https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fomr.gov.ua%2FFiles%2F2023%2FSoc_zahist%2FVIDKRUTI_DANI%2Ffin_gruden.docx&wdOrigin=BROWSELINK (дата звернення 04.03.2025).

4. Київський міський центр нарахування та здійснення соціальних виплат 2023 р. URL: <https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fmedia-stg.kyivcity.gov.ua%2Fkyivcity%2Fsites%2F26%2F2024%2F09%2F13%2Fzv1.doc&wdOrigin=BROWSELINK> (дата звернення 04.03.2025).

5. Київський міський центр нарахування та здійснення соціальних виплат 2024 р. URL: https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fmedia-stg.kyivcity.gov.ua%2Fkyivcity%2Fsites%2F26%2F2024%2F10%2F09%2Fzv2_2024.doc&wdOrigin=BROWSELINK (дата звернення 04.03.2025).

6. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. *Верховна Рада України*.

7. Офіційний вебсайт Департаменту соціального захисту населення Тернопільської обласної державної адміністрації. Статистична інформація. Надання державних соціальних допомог та субсидій. URL: <https://social.te.gov.ua/articlearticles/2024/12/04/nadannya-derzhavnih-socialnih-dopomog/> (дата звернення 04.03.2025).

8. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям: закон України від 1 червня 2000 р. № 1768-III. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1768-14#Text> (дата звернення: 16.02.2025).

9. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб»: Закон України від 20.10.2014 № 1706. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#top> (дата звернення: 16.02.2025).

10. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: Закон України від 20 грудня 1991 р. № 2011-XII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#top> (дата звернення: 16.02.2025).